

Inzet van ervaringskennis van studenten

Simona Karbouniaris,
docent-onderzoeker, Kenniscentrum Sociale Innovatie,
Hogeschool Utrecht. Het Kenniscentrum Sociale Innovatie is een
samenwerkingsverband van tien lectoraten dat praktijkgericht
onderzoek doet in het brede sociale domein.
simona.karbouniaris@hu.nl

1. Wat? >

2. Doel? >

3. Met wie? >

4. Theoretisch kader / waarden >

5. Meerwaarde >

6. Organisatorische voorwaarden >

7. Opportuniteiten in nationale context >

8. Extra leestips >



Wat?

Ervaringsdeskundigen/gebruikers van voorzieningen zijn al vele jaren aanwezig als **gastdocenten** in de **opleiding Sociaal werk**.

Van de huidige studenten is echter ook een **grote populatie drager** van en onderhevig aan **geleefde ervaringen met kwetsbare situaties**. Uit onderzoek blijkt ten minste **2/3 van de studenten van sociale opleidingen persoonlijk of via een naaste, ervaringen te hebben met psychiatrie, verslaving of een andere problematiek** (Karbouniaris, 2009; Weerman, 2013).

Zowel landelijk als internationaal krijgen persoonlijke ervaringen van studenten (of docenten) als bron van kennis in toenemende mate aandacht.

Het nieuwe concept van persoonlijk leren en de ontwikkelingen in het veld hebben geleid tot de wens om op ervaring **gebaseerde kennis te integreren** in de **opleiding Sociaal werk**.

Het instituut Social Work aan de **Hogeschool Utrecht** heeft het gebruik van **ervaringskennis** als een van de **drie speerpunten in het nieuwe curriculum**

Verder is ook de betrokkenheid van op **ervaring gebaseerde kennis geïntegreerd in de formele competenties**.

Dit betekent dat studenten in alle jaren en op **alle niveaus van het curriculum** werken met op ervaring gebaseerde kennis, in het bijzonder tijdens:

Het eerste jaar: in de werkgroep Participatie (verplicht) en leergemeenschap (verplicht) en werken in een peer-supportgroep (optioneel)

Het tweede jaar: in de werkgroep Zelfrichting (verplicht) en leergemeenschap (verplicht)

De stage (bij voorkeurspartner) (optioneel)

Vierde jaar: Onderzoek (optioneel) & in de Minor Inclusie of in de Minor Geestelijke Gezondheidszorg

Studenten kunnen ook hun **ervaringskennis** thematiseren en **professionaliseren** door een **honoursprogramma** te volgen (optioneel).

Doel?

Een aansluiten bij de **leef- en belevingswereld van mensen in kwetsbare posities veronderstelt** een **bijzonder inlevingsvermogen**, evenals een vermogen om vanuit een ander perspectief dan dat van een professional te kijken naar krachten en kansen.

Het gebruik maken van **eigen ervaringen en ervaringskennis**, in hetzelfde schuitje gezeten te hebben, geeft daarin een **voorsprong**.

Sinds 2005 besteedt het lectoraat Participatie, Zorg en Ondersteuning (PCS) aan de Hogeschool Utrecht aandacht aan het potentieel van ervaringsgerichte kennis bij studenten en professionals.

Het **onderzoeksprogramma ‘Ervaringskennis als bron van expertise’** is geïnitieerd om **nieuwe werkwijzen te professionaliseren** met behulp van op ervaring gebaseerde kennis.



Met wie?

studenten in sociaal werk

**Ervaringsdeskundigen,
onderzoekers en docenten**

In de huidige vernieuwde **bachelor Sociaal Werk** worden alle studenten opgeleid om met ervaringskennis te werken als een gerespecteerde bron van kennis, naast academische en professionele kennis.

Studenten leren om belangrijke levensgebeurtenissen te herkennen en te **kaderen** als **ervaringskennis** bij zichzelf en bij de **ervaringsdeskundigen** waarmee ze werken. Voorts leren studenten hoe ze deze bron van expertise optimaal kunnen inzetten ten aanzien van sociaal werk-uitdagingen.

Naast studenten worden ook **docenten** en **onderzoekers** beschouwd als **draggers van geleefde ervaringen** en uitgenodigd om hun ervaringen, persoonlijke kwetsbaarheden en sterktes te introduceren en ermee te werken.



Theoretisch Kader / waarden

Het **belang** van het werken met **ervaringskennis** is in de **afgelopen twee decennia in Nederland toegenomen**. Naast de persoonlijke motivatie van professionals is er ook een emancipatie van de cliëntenbeweging.

Zelfonthulling en het gebruik van eigen ervaringen bij professionals kan eerder als een **ethische benadering dan als een methode worden gezien** en kan bijdragen aan een relationeel-ethisch beroep. Het is echter nog niet bekend op welke manieren en in welke mate professionals hun geleefde ervaringen in de geestelijke gezondheidszorg en sociale werkpraktijken onthullen en actief betrekken.



Meerwaarde

voor onderwijs

De inzet van ervaringskennis in het vernieuwde curriculum voor sociaal werk werd nog niet geëvalueerd.

Voorafgaand aan de start van het nieuwe curriculum vonden wel **verschillende kleine kwalitatieve studies** plaats die **aantonen** dat het **werken** met **persoonlijke ervaringen** door **studenten overwegend positief geëvalueerd** wordt, al spreekt de inbreng van eigen ervaringen niet iedere student aan.



Organisatorische voorwaarden

Momenteel zijn er **geen formele functiebeschrijvingen** voor **docenten of onderzoekers die werken met ervaringskennis**. Als onderdeel van een antidiscriminatiebeleid streeft het Instituut voor Maatschappelijk Werk ernaar om hun inspanningen op te nemen in bestaande functieomschrijvingen.

Opportunities in nationale context

Na de jaren '80 van de vorige eeuw vond in **Nederland** een verschuiving plaats van een ziektegerichte benadering naar een sociale, op **herstel gerichte aanpak**.

De **betrokkenheid** van **ervaringskennis** is in de afgelopen 25 jaar in Nederland sterk **uitgebreid**. Ervaringskennis lijkt ook steeds meer te worden erkend in de reguliere geestelijke gezondheidszorg als een **belangrijke bron van kennis**, naast op de praktijk gebaseerde en theoretisch gebaseerde kennis.

Hoewel ervaringsdeskundigen steeds vaker gezien en betrokken worden, maken ze niet altijd gebruik van hun potentieel vanwege de onveilige financiële dekking wanneer ze (opnieuw) gaan werken.

Het **huidige beleid lijkt ervaringsdeskundigen** en hun ondersteuningssysteem **geleidelijk sterker te maken** en uit te dagen.



Extra leestips

Boer, M., Karbouniaris, S. & De Wit M. Van levenservaring naar ervaringsdeskundigheid. Didactiekboek. (2018). Gompel-Svacina. ISBN: 9789463710398